

A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS  
ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK A XXI. SZÁZADBAN  
KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN AZ OKTATÁSI REFORMOK TÜKRÉBEN

Nemzetközi tudományos konferencia  
Beregszász, 2019. március 28–29.

Tanulmánykötet

ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ  
У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ  
ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція  
Берегове, 28–29 березня 2019 року

Збірник наукових робіт

CHALLENGES OF THE 21<sup>ST</sup> CENTURY  
IN THE FIELD OF SECONDARY AND HIGHER EDUCATION OF EASTERN  
AND CENTRAL EUROPE IN LIGHT OF EDUCATIONAL REFORMS

International Academic Conference  
Berehove, March 28–29, 2019

Selected papers

**A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK  
A XXI. SZÁZADBAN KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN  
AZ OKTATÁSI REFORMOK TÜKRÉBEN**

Nemzetközi tudományos konferencia  
Beregszász, 2019. március 28–29.

**Tanulmánykötet**

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Gávriljuk Ilona,  
Hutterer Éva és Pally Katalin*



„RIK-U” Kft.  
Ungvár  
2019

**УДК (ЕТО): 061.3(477.87)**

**K– 93**

A kiadvány a 2019. március 28–29-én Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia és Pszichológia Tanszéke által rendezett *A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében* című nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások anyagát tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola  
Kiadói Részlege és Pedagógia és Pszichológia Tanszéke  
közreműködésével.

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Gávriljuk Ilona,  
Hutterer Éva és Pallay Katalin*

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrincz Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Dobos Sándor*

A borítón a Pedagógia és Pszichológia Tanszék tanító és óvodapedagógia szakos hallgatói láthatók. A felvételeket Csopák Éva és Espán Margaréta a tanszék rendezvényein készítette.

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felelnek: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

**A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:**



MINISZTERELNÖKSÉG  
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG



BETHLEN GÁBOR  
Alap

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.  
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: [print@rik.com.ua](mailto:print@rik.com.ua)  
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-33-0

© A szerzők, 2019

© A szerkesztők, 2019

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2019

# ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція  
Берегове, 28–29 березня 2019 року

## Збірник наукових робіт

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,  
Єва Гуттерер та Каталін Поллої*



ТОВ «РІК-У»  
Ужгород  
2019

УДК: 061.3(477.87)

К– 93

Збірник містить матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», яка відбулася 28–29 березня 2019 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II.

Підготовлено Видавничим відділом спільно з  
кафедрою педагогіки та психології Закарпатського угорського  
інституту ім. Ференца Ракоці II

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,  
Єва Гуттерер та Каталін Поллої*

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінци, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Олександр Добош*

На обкладинці: студенти спеціальностей «початкова освіта» та «дошкільне виховання» кафедри педагогії та психології. Фото зроблені Євою Чопак та Маргаритою Ешпан на кафедральних заходах.

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. II*

Відповідальні за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

**Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:**



Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»  
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua  
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-33-0

© Автори, 2019

© Редактори, 2019

© Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

**CHALLENGES OF THE 21<sup>ST</sup> CENTURY  
IN THE FIELD OF SECONDARY AND HIGHER  
EDUCATION OF EASTERN AND CENTRAL EUROPE  
IN LIGHT OF EDUCATIONAL REFORMS**

International Academic Conference  
Berehove, March 28–29, 2019

**Selected papers**

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Ilona Gávriljuk,  
Éva Hutterer and Katalin Pally*



”RIK-U” LLC  
Uzhhorod  
2019

УДК (UDC): 061.3(477.87)  
К– 93

The publication contains the materials of the international academic conference “Challenges of the 21<sup>st</sup> century in the field of secondary and higher education of Eastern and Central Europe in light of educational reforms” held on 28–29 March, 2019 in Berehove. The academic event was organized by the Department of Pedagogy and Psychology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Prepared at the Publishing Department of Ferenc Rákóczi II  
Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in cooperation with  
the Department of Pedagogy and Psychology

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Ilona Gávriľjuk,  
Éva Hutterer and Katalin Pallay*

Proof-reading: *Ildikó Grica-Varcaba, Marianna Lőrincz, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Cover design: *Sándor Dobos*

The book cover features students of the Department of Pedagogy and Psychology. The photographs of extra-curricular activities were taken by Éva Csopák and Margaréta Espán.

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of  
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of research papers.

**The international academic conference and the publication of studies sponsored by:**



MINISZTERELNÖKSÉG  
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG



BETHLEN GÁBOR  
Alap

Publishing and printing: "RIK-U" LLC  
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: [print@rik.com.ua](mailto:print@rik.com.ua)  
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-33-0

© Authors, 2019

© Editors, 2019

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

## TARTALOM

<b>Baracsi Ágnes:</b> PÁLYAKEZDÉS A „FEKETE PEDAGÓGIA” ÁRNYÉKÁBAN.....	21
<b>Berghauer-Olasz Emőke:</b> A KINETIKUS ISKOLARAJZ MINT KÖZÖSSÉGEK REJTETT KAPCSOLATAINAK FELTÁ- RÓ MÓDSZERE.....	31
<b>Bida Olena:</b> EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A PE- DAGÓGUSKÉPZÉS FOLYAMATÁBAN.....	41
<b>Cséke Katalin:</b> ROMA TANULÓK HELYZETÉNEK TANÁRI PERCEPCIÓI .....	47
<b>Csoóri Zsófia:</b> A PEDAGÓGUSKÉPZÉS FEJLŐDÉSÉNEK SAJÁTOS SÁGAI KÁRPÁTALJÁN A XVIII. SZÁZAD VÉGE ÉS A XX. SZÁZAD ELSŐ FELE KÖZÖTT A LEVÉLTÁRI FORRÁSOK ALAPJÁN.....	57
<b>Csopák Éva:</b> AZ ALTRUIZMUS MEGJELENÉSE ÓVODÁS- KORÚ GYERMEKEK KÖRÉBEN .....	65
<b>Dzsanda Galina:</b> AZ UKRÁNNYELV-TANÍTÁS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI A NEMZETISÉGI KISEBBSÉGI ISKO- LÁK KÉTNYELVŰ KÖZEGÉBEN.....	77
<b>Fónai Mihály:</b> OSZTÁLYTERMI BEFOGADÁS ÉS SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY.....	85
<b>Gonda Zsuzsa:</b> DIGITÁLIS SZÖVEGFELDOLGOZÁS A MA- GYARTANÁRKÉPZÉSBEN .....	93
<b>Greba Ildikó – Knobloch Beáta:</b> AZ INKLUZÍV OKTATÁS FEJLŐDÉSE UKRAJNÁBAN.....	103
<b>Hnatik Katalin:</b> A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV TANU- LÁSÁNAK LEHETSÉGES BUKTATÓI NYELVTANU- LÓI SZEMMEL .....	111
<b>Hollósi Hajnalka Zsuzsanna:</b> SZEMÉLYRE SZABOTT DIF- FERENCIÁLÁS AZ ALAPFOKÚ OKTATÁSBAN A LEMORZSOLÓDÁS ELLEN .....	119
<b>Hollósi M. Cecília:</b> A FŐISKOLÁSOK MENTÁLHIGIÉNÉS MEGSEGÍTÉSE PSZICHOLÓGIAI ESZKÖZÖKKEL.....	127
<b>Horváth Kinga:</b> A FELSŐOKTATÁS ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁ- SOK A PÁLYAORIENTÁCIÓ MEGKÖZELÍTÉSÉBŐL.....	135



<b>Horváth Kinga – Tóth Péter:</b> PEDAGÓGUSHALLGATÓK NÉZETE AZ IDEÁLIS TANÁRI INTERAKCIÓS STÍLUSRÓL EGY EMPIRIKUS KUTATÁS TÜKRÉBEN .....	159
<b>Huszi Ilona:</b> A MEGFIGYELÉS MINT IRÁNYÍTOTT TEVÉKENYSÉG ALKALMAZÁSA AZ ANGOLTANÁRKÉPZÉSBEN .....	171
<b>Juhász Valéria:</b> A SIGHT WORD OLVASÁSTANÍTÓ MÓDSZER ALKALMAZHATÓSÁGA A MAGYAR OLVASÁSFEJLESZTÉSBEN .....	179
<b>Kirdan Alexander:</b> GAZDASÁGI SZAKEMBEREK KÉPZÉSÉNEK RENDSZERE LENGYELORSZÁGI ÉS UKRAJNAI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE ALAPJÁN .....	189
<b>Kiss Julianna:</b> AZ UKRAJNAI MŰVÉSZETOKTATÁS AZ OKTATÁSI TÖRVÉNYEK TÜKRÉBEN KURRIKULÁRIS ÉS EXTRAKURRIKULÁRIS SZÍNTEREKEN .....	193
<b>Koncz Tímea:</b> AZ ÓVODÁSOK ERKÖLCSI NEVELÉSE AZ IRODALOM ESZKÖZEIVEL.....	203
<b>Kóré Dóra – Atroscsenko Tatjana:</b> A LEENDŐ PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSE MULTIKULTURÁLIS FELSŐOKTATÁSI KÖRNYEZETBEN .....	213
<b>Kucsaj Tatjana – Kucsaj Olekszandr:</b> IKT-TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA A SZAKMAI TEVÉKENYSÉGRE VALÓ FELKÉSZÍTÉSBEN .....	219
<b>Kuzminszkij Anatolij:</b> AZ ÖNMENEDZSELÉS SZEREPE A SEGÍTŐ HIVATÁSBAN MINT A PSZICHOSZOMATIKUS KIÉGÉS MEGELŐZÉSÉNEK ESZKÖZE.....	223
<b>Lebovics Viktória:</b> TARASZ SEVCSENKO <i>ÁLOM</i> C. MŰVÉRŐL EGY KICSIT MÁSKÉNT .....	233
<b>Margitics Marianna:</b> IKT-TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA AZ OKTATÁSBAN .....	241
<b>Márton Sára:</b> TKO1114 .....	247
<b>Molnár Ferenc:</b> A BEREGI FŐESPERESI KERÜLET GÖRÖGKATOLIKUS NÉPISKOLÁINAK OKTATÁSI HELYZETE AZ 1840-ES ÉVEKBEN.....	255

<b>Mónus Ferenc:</b> MERRE TOVÁBB CIVILIZÁCIÓ? – A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS HANGSÚLYAI A XXI. SZÁZAD KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁSÁBAN .....	265
<b>Nagy Edit:</b> A MUNKÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ DISTRESSZ JELENTŐSÉGE ÉS KÖVETKEZMÉNYEI .....	275
<b>Nagy György:</b> AZ ISMERETEK HATÉKONY KÖZVETÍTÉSE KÖRNYEZETISMERET-ÓRÁN .....	285
<b>Nagy Melinda – Strédl Terézia – Szarka László – Zahatňanská Mária – Poráčová Janka:</b> TOLERANCIA ÉS TOLERANCIÁRA VALÓ NEVELÉS A SELYE JÁNOS EGYETEM TANÁRKÉPZŐ KARÁN .....	295
<b>Nárai Márta:</b> FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZEREPE A FIATALOK TÁRSADALMI ÉRZÉKENYÍTÉSÉBEN .....	305
<b>Orosz Ildikó:</b> A FORMÁLIS ÉS NONFORMÁLIS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG KIEGYENSÚLYOZOTT ÖSSZEANGOLÁSA A FELNŐTTKÉPZÉSBEN .....	315
<b>Pallay Katalin:</b> A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG AZ UKRÁN OKTATÁSPOLITIKA ÚTVESZTŐJÉBEN .....	321
<b>Pallay Mária:</b> NEMEK KÖZÖTTI BÉREGYENLŐTLENSÉG: A PÁLYAVÁLASZTÁS MINT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐ .....	333
<b>Pávlovics Judit:</b> A KORAI IDEGENNYELV-OKTATÁS TARTALMÁNAK ALAKULÁSA A XX. SZÁZAD VÉGÉN ÉS A XXI. SZÁZAD ELEJÉN .....	343
<b>Pillar Granville:</b> ESETTANULMÁNY: EMPIRIKUS VIZSGÁLAT AZ INTEGRÁLT MULTISZENZOROS INPUT HATÁSAIRÓL A NYELVFEJLESZTÉSRE .....	353
<b>Sejko Anasztázia:</b> A PEDAGÓGIAI PROGNOZIS TECHNOLOGIÁJA A FELSŐFOKÚ EGÉSZSÉGÜGYI OKTATÁSBAN .....	367
<b>Simon Gabriella:</b> A KEZDŐ PEDAGÓGUSOK MENTORI TÁMOGATÁSÁNAK HUMANISZTIKUS MODELLJE .....	373
<b>Szilágyi Iván – Marinec Nagyija:</b> A DEMOKRATIKUS OKTATÁSMENEDZSMENT MODELLJEI A VILÁG VEZETŐ ORSZÁGAIBAN .....	401
<b>Szilágyi László:</b> A NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK MINT MÓDSZER ALKALMAZÁSA AZ IDEGENNYELVTANULÁSBAN ÉS -TANÍTÁSBAN .....	409

<b>Szontágh Pál Iván:</b> PEDAGÓGUSJELÖLTEK ÁLTAL VÁLTOTT ÉS KÖVETETT ETIKAI ÉRTÉKEK .....	419
<b>Taskovics Okszana:</b> ONLINE CSOPORTOK SZEREPE A NYELVOKTATÁSBAN .....	429
<b>Tokai Dalma:</b> TEHETSÉGEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE.....	437
<b>Török Tamás:</b> A PEDAGÓGIAI GYAKORLAT A SELYE JÁNOS EGYETEM TANÁRKÉPZŐ KARÁN .....	447
<b>Vizáver Árpád:</b> EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A HALLGATÓK SPORTBAN ELÉRT EREDMÉNYESSÉGÉNEK NÖVELÉSÉVEL .....	455
<b>Zorocskina Tatjana:</b> A SZAKEMBERKÉPZÉS RENDSZERE NAGY-BRITANNIÁBAN .....	461
A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA MESTERKÉPZÉSÉBEN RÉSZT VEVŐ TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓINAK A PUBLIKÁCIÓI .....	465
<b>Bábel Zsuzsanna:</b> A MAGZAT ELVESZTÉSE MINT KRÍZISHELYZET.....	467
<b>Fekete Evelin:</b> AZ ÓVODÁS GYERMEK ÉRZELMI INTELLIGENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSE MESÉKKEL .....	475
<b>Hete Klára Annabella:</b> A SZOCIALIZÁCIÓ ÉS ALKALMAZKODÁS MÉRFÖLDKÖVEI AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK ÉLETÉBEN .....	485
<b>Mészáros Renáta:</b> KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS KAMASZOK KÖRÉBEN .....	493
<b>Mitro Livia Etelka:</b> TÁRSAS KAPCSOLATOK KISISKOLÁSKORBAN .....	503
<b>Molnár-Hrábcsák Éva:</b> JÁTSSZ VELEM! BÁBKÉSZÍTÉS, BÁBOZÁS 1. OSZTÁLYOS GYEREKEKKEL ÉS SZÜLEIKKEL .....	515
<b>Nagy Nikoletta:</b> A TANÓRAI KOMMUNIKÁCIÓ ÉS AZ ALKALMAZOTT MUNKAFORMA ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA ALSÓ TAGOZATBAN .....	525

## ЗМІСТ

<b>Борочі Агнеш:</b> ШЛЯХ ВЧИТЕЛЯ-ПОЧАТКІВЦЯ В ТІНІ «ЧОРНОЇ ПЕДАГОГІКИ».....	21
<b>Бергхауер-Олас Емьовке:</b> МОЖЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МЕТОДОМ КІНЕТИЧНОГО ШКІЛЬНОГО МАЛЮНКУ .....	31
<b>Біда Олена:</b> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	41
<b>Чейке Катерина:</b> СТАНОВИЩЕ РОМСЬКИХ УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПЕРЦЕПЦІЇ.....	47
<b>Човрій Софія:</b> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ НА ЗАКАРПАТТІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. НА ОСНОВІ АРХІВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	57
<b>Чопак Єва:</b> ФОРМИ ПРОЯВУ АЛЬТРУЇЗМУ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	65
<b>Джанда Галина:</b> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ .....	77
<b>Фонаї Мігаль:</b> ВКЛЮЧЕННЯ ДО СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ.....	85
<b>Гонда Жужа:</b> ОБРОБКА ЦИФРОВОГО ТЕКСТУ У ПІДГОТОВЦІ УГОРСЬКИХ ФІЛОЛОГІВ.....	93
<b>Греба Ілдіко – Кноблех Беата:</b> РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	103
<b>Гнатик Катерина:</b> МОЖЛИВІ НЕДОЛІКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИВЧЕННЯМ УГОРСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ, ОЧИМА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ .....	111
<b>Голлоші Гойнолка Жужанна:</b> ОСОБИСТІСНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ, СПРЯМОВАНА ПРОТИ «ВІДСІВУ» В ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ .....	119
<b>Голлоші М. Цецилія:</b> МЕНТАЛЬНА ГІГІЄНА СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ .....	127
<b>Горват Кінга:</b> ВИКЛИКИ ПЕРЕД АБІТУРІЄНТАМИ З ТОЧКИ ЗОРУ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ.....	135

<b>Горват Кінга – Товт Петер:</b> ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ НА ІДЕАЛЬНІ ІНТЕРАКЦІЙНІ МОДЕЛІ ВИКЛАДАЧІВ .....	159
<b>Густі Ілона:</b> ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК КЕРОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ АНГЛІЙСЬКИХ ФІЛОЛОГІВ .....	171
<b>Югас Валерія:</b> ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ SIGHT WORD У РОЗВИТКУ ЧИТАННЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ .....	179
<b>Кірдан Олександр:</b> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	189
<b>Кіш Юліанна:</b> ШКІЛЬНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ У ДЗЕРКАЛІ ЗАКОНІВ ПРО ОСВІТУ.....	193
<b>Конц Тімея:</b> МОРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ .....	203
<b>Коврей Дора – Агрощенко Тетяна:</b> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В ПОЛКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....	213
<b>Кучай Тетяна – Кучай Олександр:</b> ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНИХ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ .....	219
<b>Кузьмінський Анатолій:</b> РОЛЬ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ ЯК ЗАСІБ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ПСИХОСОМАТИЧНОМУ ВИГОРАННЮ.....	223
<b>Лебович Вікторія:</b> ПРО ПОЕМУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «СОН» ІНАКШЕ.....	233
<b>Маргітич Маріанна:</b> ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ .....	241
<b>Мартон Шара:</b> ТКО1114.....	247
<b>Молнар Федір:</b> ОСВІТНЄ СТАНОВИЩЕ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ НАРОДНИХ ШКІЛ БЕРЕЗЬКОГО АРХІДІЯКОНСЬКОГО ОКРУГУ У 1840-Х РОКАХ .....	255

<b>Монуш Ференц:</b> ЦИВІЛІЗАЦІЯ – ЯК ДАЛІ? ПОСЛІДОВ- НІСТЬ У ВИХОВАННІ СТАЛОСТІ В СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ОСВІТІ У ХХІ СТОЛІТТІ.....	265
<b>Надь Едіт:</b> ЗНАЧЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ДИСТРЕСУ У РОБОТІ .	275
<b>Надь Дьєрдь:</b> ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗНАЇЬ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА.....	285
<b>Надь Мелінда – Штрелл Терезія – Сорко Ласло – Захатнянсь- ка Марія – Порачова Янка:</b> ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА ВИ- ХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ ПІД- ГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. ЯНОША ШЕЙЕ .....	295
<b>Нарої Марта:</b> РОЛЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ЧУТЛИВОСТІ МОЛОДІ.....	305
<b>Орос Ільдико:</b> ГАРМОНІЙНЕ ПОЄДНАННЯ ФОРМАЛЬ- НИХ І НЕФОРМАЛЬНИХ ПЕРІОДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ.....	315
<b>Поллої Каталін:</b> ЗАКАРПАТСЬКІ УГОРЦІ В ЛАБІРИНТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ .....	321
<b>Полої Марія:</b> ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В ОПЛАТІ ПРАЦІ: ВИБІР КАР'ЄРИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ .....	333
<b>Павлович Юдіта:</b> ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ РАННЬОЇ ІН- ШОМОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХХ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ....	343
<b>Піллар Гренвілл:</b> ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВВІД- НОГО ІНТЕГРАТИВНОГО МУЛЬТИСЕНСОРНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МОВИ .....	353
<b>Шейко Анастасія:</b> ТЕХНОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГНО- ЗУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	367
<b>Шімон Габрієлла:</b> ГУМАНІСТИЧНА МОДЕЛЬ МЕНТОР- СЬКОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКІВЦІВ .....	373
<b>Силадій Іван – Маринець Надія:</b> ОСНОВНІ МОДЕЛІ ДЕ- МОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В ПРО- ВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ .....	401
<b>Сіладі Василь:</b> ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ ОВОЛО- ДІННЯ ІНШОМОВНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЯК МЕТОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	409

<b>Сонтаг Пал Іван:</b> ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ КАНДИДАТІВ У ВЧИТЕЛІ .....	419
<b>Ташкович Оксана:</b> РОЛЬ ОН-ЛАЙН ГРУП У ВИКЛАДАННІ МОВИ .....	429
<b>Токаї Далма:</b> ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ .....	437
<b>Терек Томаш:</b> ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА НА ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. ЯНОША ШЕЙЕ.....	447
<b>Візавер Арпад:</b> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ: УДОСКОНАЛЕННЯ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	455
<b>Зорочкіна Тетяна:</b> СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ .....	461
ПУБЛІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА» ЗАКАРПАТСЬКОГО УГОРСЬКОГО ІНСТИТУТУ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ П.....	
<b>Бабел Жужанна:</b> ВТРАТА ВАГІТНОСТІ ЯК ЖИТТЄВА КРИЗОВА СИТУАЦІЯ .....	467
<b>Фекете Евелін:</b> КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНИКА .....	475
<b>Гете Клара Аннабелла:</b> ПЕРІОДИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ У ЖИТТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ .....	485
<b>Мейсарош Рената:</b> РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПІДЛІТКІВ .....	493
<b>Митро Лівія-Етелка:</b> СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	503
<b>Молнар Грабчак Єва:</b> ГРАЙСЯ ЗІ МНОЮ! ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ЛЯЛЬОК З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ У ПЕРШОМУ КЛАСІ .....	515
<b>Надь Ніколетта:</b> ВИВЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ КОМУНІКАЦІЄЮ ТА ІНШИМИ ФОРМАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС УРОКУ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	525

## CONTENT

<b>Baracsi, Ágnes:</b> GRADUATES IN THE SHADOW OF „BLACK PEDAGOGY” .....	21
<b>Berghauer-Olasz, Emőke:</b> KINETIC SCHOOL DRAWING AS A METHOD OF REVEALING HIDDEN SOCIAL RELATIONSHIPS.....	31
<b>Bida, Olena:</b> TRAINING FUTURE PROFESSIONALS FOR HEALTH SAVING ACTIVITIES .....	41
<b>Cséke, Katalin:</b> THE TEACHERS’ PERCEPTIONS OF THE SITUATION OF ROMA STUDENTS.....	47
<b>Csoóri, Zsófia:</b> PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL PEDAGOGICAL EDUCATION IN TRANSCARPATHIA IN LATE 18 <sup>TH</sup> – THE FIRST HALF OF 20 <sup>TH</sup> CENTURY IN THE CONTEXT OF ARCHIVE SOURCES .....	57
<b>Csopák, Éva:</b> ALTRUISM DISPLAY AMONG PRESCHOOL CHILDREN.....	65
<b>Dzsanda, Galina:</b> CURRENT PROBLEMS OF UKRAINIAN LANGUAGE LEARNING IN ETHNIC MINORITY SCHOOLS IN THE CONTEXT OF BILINGUALISM .....	77
<b>Fónai, Mihály:</b> INCLUSION IN THE CLASSROOM AND SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS .....	85
<b>Gonda, Zsuzsa:</b> DIGITAL ADAPTATION OF TEXTS IN HUNGARIAN TEACHER TRAINING.....	93
<b>Greba, Ildikó – Knobloch, Beáta:</b> DEVELOPMENT OF INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE.....	103
<b>Hnatik, Katalin:</b> THE POTENTIAL PITFALLS OF HUNGARIAN AS A FOREIGN LANGUAGE LEARNING .....	111
<b>Hollósi, Hajnalka Zsuzsanna:</b> PERSONALIZED DIFFERENTIATION IN PRIMARY EDUCATION AGAINST DROP-OUT.....	119
<b>Hollósi M., Cecília:</b> THE ROLE OF MENTALHIGENICS IN THE LIFE OF COLLEGE STUDENTS ( OR WHAT CAN A PSYCHOLOGYST DO WHEN NOT TEACHING?).....	127
<b>Horváth, Kinga:</b> THE CHALLENGES FACING HIGHER EDUCATION IN PROFESSIONAL ORIENTATION .....	135



<b>Horváth, Kinga – Tóth, Péter:</b> FUTURE TEACHERS' VIEWS ON THE INTERACTION STYLE OF AN IDEAL PEDAGOGUE IN THE LIGHT OF AN EMPIRICAL RESEARCH.....	159
<b>Husztí, Ilona:</b> THE APPLICATION OF OBSERVATION AS A FOCUSED ACTIVITY IN ENGLISH TEACHER TRAINING.....	171
<b>Juhász, Valéria:</b> APPLICATION OF THE "SIGHT WORD" READING TEACHING METHOD IN THE READING DEVELOPMENT OF HUNGARIAN PUPILS.....	179
<b>Kirdan, Alexander:</b> PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS OF ECONOMIC SECTOR IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF POLAND AND UKRAINE: COMPARATIVE ANALYSIS .....	189
<b>Kiss, Julianna:</b> ASPECTS OF CURRICULAR AND EXTRACURRICULAR ART EDUCATION IN UKRAINE IN LIGHT OF EDUCATIONAL LAW .....	193
<b>Koncz, Tímea:</b> CONVENTIONAL EDUCATION OF PRESCHOOLERS WITH THE HELP OF LITERATURE .....	203
<b>Kóré, Dóra – Atroschenko, Tetiana:</b> FORMING THE PERSONALITY OF THE FUTURE PEDAGOGUE IN THE MULTICULTURAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION.....	213
<b>Kuchai, Tetiana – Kuchai, Oleksandr:</b> PREPARING SPECIALISTS FOR PROFESSIONAL WORK BY MEANS OF COMPUTER AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES.....	219
<b>Kuzminskyi, Anatolij:</b> THE ROLE OF SELF-MANAGEMENT OF SPECIALISTS IN THE SOCIONOMIC PROFESSION AS A MEANS OF RESISTANCE TO PSYCHOSOMATIC BURNOUT.....	223
<b>Lebovics, Viktória:</b> ON TARAS SHEVCHENKO'S «COH (DREAM)» IN A DIFFERENT WAY .....	233
<b>Margitics, Marianna:</b> THE APPLICATION OF ICT IN EDUCATION .....	241
<b>Márton, Sára:</b> TKO1114 .....	247
<b>Molnár, Ferenc:</b> THE GREEK CATHOLIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF MUNKÁCS (MUKACHEVO) EPARCHY IN THE MID-19 <sup>TH</sup> CENTURY .....	255

<b>Mónus, Ferenc:</b> WHICH DIRECTION TO FOLLOW, HUMAN CIVILIZATION? – SUSTAINABILITY EDUCATION EMPHASES IN THE PUBLIC AND HIGHER EDUCATION AT THE EARLY 21 <sup>TH</sup> CENTURY .....	265
<b>Nagy, Edit:</b> THE SIGNIFICANCE AND CONSEQUENCES OF WORK-RELATED DISTRESS .....	275
<b>Nagy, György:</b> EFFECTIVE COMMUNICATION OF KNOWLEDGE IN ENVIRONMENTAL EDUCATION.....	285
<b>Nagy, Melinda – Strédl, Terézia – Szarka, László – Zahatňanská, Mária – Poráčová, Janka:</b> TOLERANCE AND TOLERANCE EDUCATION AT FACULTY OF EDUCATION OF J. SELYE UNIVERSITY.....	295
<b>Nárai, Márta:</b> THE ROLE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN SOCIAL SENSITIZATION OF YOUNGSTERS.....	305
<b>Orosz, Ildikó:</b> HARMONIZING LEARNING ACTIVITY OF ADULT POPULATION .....	315
<b>Pallay, Katalin:</b> TRANSCARPATHIAN HUNGARIANS IN THE MAZE OF UKRAINIAN EDUCATION POLICY .....	321
<b>Pallay, Mária:</b> REVISITING THE GENDER WAGE GAP: GENDER AND CAREER CHOICE .....	333
<b>Pávlovics, Judit:</b> EARLY FOREIGN LANGUAGE EDUCATION CONTENT FORMATION IN UKRAINE AT THE END OF THE 20 <sup>TH</sup> AND AT THE BEGINNING OF THE 21 <sup>ST</sup> CENTURY .....	343
<b>Pillar, Granville:</b> AN EMPIRICAL INVESTIGATION INTO THE EFFECTS OF INTEGRAL MULTI-SENSORY INPUT ON LANGUAGE DEVELOPMENT: A CASE STUDY.....	353
<b>Sheyko, Anastasiya:</b> TECHNOLOGY OF PEDAGOGICAL PROGNOSIS IN THE ESTABLISHMENTS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION .....	367
<b>Simon, Gabriella:</b> THE HUMANISTIC MODEL OF MENTORING OF NOVICE TEACHERS .....	373
<b>Szilágyi, Iván – Marinec, Nadia:</b> MAIN MODELS OF DEMOCRATIC EDUCATIONAL MANAGEMENT IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD .....	401
<b>Szilágyi, László:</b> LANGUAGE LEARNING STRATEGIES IN INDEPENDENT LANGUAGE LEARNING.....	409

<b>Szontagh, Pál Iván:</b> THE ETHICAL ATTITUDES OF TEACHER CANDIDATES .....	419
<b>Taskovics, Okszána:</b> THE ROLE OF ONLINE GROUPS IN LANGUAGE TEACHING .....	429
<b>Tokai, Dalma:</b> INDIVIDUAL DEVELOPMENT OF GIFTED YOUTH.....	437
<b>Török, Tamás:</b> PEDAGOGICAL PRACTICE AT THE FACULTY OF EDUCATION OF J. SELYE UNIVERSITY .....	447
<b>Vizáver, Árpád:</b> HEALTHY LIFE STYLE EDUCATION: DEVELOPING STUDENTS' ATHLETIC SKILLS.....	455
<b>Zorochkina, Tetiana:</b> THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION IN GREAT BRITAIN .....	461
RESEARCH PAPERS OF STUDENTS STUDYING FOR MASTER'S DEGREE IN PRIMARY EDUCATION OF FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION.....	
<b>Bábel, Zsuzsanna:</b> PREGNANCY STOP AS A LIFE CRISIS .....	467
<b>Fekete, Evelin:</b> PRESCHOOLER'S EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT BY MEANS OF TALES .....	475
<b>Hete, Klára Annabella:</b> MILESTONES OF SOCIALISATION AND ADAPTATION IN THE LIFE OF PRESCHOOL CHILDREN .....	485
<b>Mészáros, Renáta:</b> COMMUNITY BUILDING AMONG TEENAGERS.....	493
<b>Mitro, Lívia Etelka:</b> SOCIAL RELATIONSHIPS AT EARLY SCHOOL AGE .....	503
<b>Molnár-Hrábcsák, Éva:</b> PLAY WITH ME! – MAKING PUPPETS, PUPPETING FOR FIRST FORM KIDS AND THEIR PARENTS.....	515
<b>Nagy, Nikolettta:</b> EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CLASSROOM COMMUNICATION AND CLASSROOM WORK ORGANISATION IN PRIMARY EDUCATION.....	525

# TKO1114

Márton Sára

Nyíregyházi Egyetem  
Alkalmazott Humántudományok Intézete  
Pedagógia és Andragógia Intézeti Tanszék  
marton.sara@nye.hu

## Abstract

*This paper will sum up experiences of community pedagogy practice at University of Nyíregyháza. This practice enables students to gain varied experiences during lessons for primary school children as well as in areas of activity-design, organisation, leadership and community-building in extra-curricular activities. Teacher candidates record their duties and experiences gained during the practice in the class register.*

**Key words:** *community pedagogy practice, teacher competence, workshop, reflective diary.*

## Absztrakt

*A tanulmány a Magyarországon 2013-ban bevezetett osztatlan tanárképzés pedagógiai, pszichológiai felkészítésének részét képező közösségi pedagógiai gyakorlat Nyíregyházi Egyetemen történő megvalósulását összegzi. Ezen gyakorlat sokoldalú élmény- és tapasztalatszerzést tesz lehetővé az általános iskolai korosztállyal végzett tanórán és iskolán kívüli szabadidős tevékenységek programkészítési, szervezési, vezetési, közösségépítési területein. A tanárjelölt a gyakorlat során végzett különböző tevékenységeit, szerzett tapasztalatait naplóban dokumentálja, és a kapcsolódó szemináriumon prezentáció formájában beszámol azokról. E fenti megállapításokat szem előtt tartva kiterünk a gyakorlat változatos helyszíneire, a gyakorlat szervezésének kérdéseire, a teljesítés feltételeire, a hallgatói reflexiók összegzésére, a gyakorlat értékelésére. Bemutatásra kerül az osztatlan tanárképzés gyakorlati képzési naplója és ennek részét képező közösségi pedagógiai gyakorlat leírása.*

**Kulcsszavak:** *közösségi pedagógiai gyakorlat, tanári kompetencia, reflektív napló.*

## Bevezetés

2013 szeptemberében Magyarországon a Bologna-rendszerű osztott tanárképzés mellett megjelent az osztatlan tanárképzés, melyet a 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet szabályoz. E rendelet szól a tanári felkészítés közös, valamint az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről és előírja a tanárképzésben résztvevő hallgatók számára a közösségi pedagógiai gyakorlat teljesítését. Ezen gyakorlat célja, hogy találkozzanak a gyermekek valóságával és tapasztalati úton tanuljanak róluk, és tanuljanak együtt az érintettekkel. Így a tanárjelöltek releváns és felelősségteljes pedagógiai tevékenységet végeznek, mely keretében tapasztalatot szereznek a pedagógiai helyzetek és a nevelői szerep komplexitásáról, miközben megélik a problémamegoldó és együttműködő reflektív szakember szerepét. A pedagógiai tapasztalatszerzés ezáltal a közösségben és közösségért végzett tevékenység alapjává válik a hallgatók tanulási folyamatában, kialakítja az átéltekre való tudatos reflexió képességét, tudatosítja és feltárja a saját

pedagógiai nézeteket a közösségfejlesztés területén<sup>1</sup>. Ezen rendelet megjelenését követően a Nyíregyházi Főiskola Tanárképző Intézetében a tanárképzés új struktúrájának megfelelően elkészültek az egyes szakok, továbbá a tanári felkészítés mintatantervei és tantárgyleírásai, így a közösségi pedagógiai gyakorlat tantárgyleírása is, fókuszba állítva a tanári kompetenciák (tudás, képesség, attitűd) fejlesztésének lehetőségét e gyakorlat által. Ennek megfelelően megfogalmazásra került, hogy a tanárjelöltek *ismerik* a csoport, a csoportfejlődés és a közösségek pszichológiai, szociológiai és kulturális sajátosságait, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket. *Képesek* a csoportok, közösségek számára olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek biztosítják a csoport közösséggé fejlődését és egészséges működését. Alkalmazzák az együttműködést támogató, motiváló módszereket a szabadidős tevékenységek során. A tanárjelöltek *attitűdjét* jellemzi a demokratikus gondolkodásra és magatartásra való nyitottság, tudatosan törekszenek az értékek sokféleségének elfogadására, nyitottak mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására. A tanárjelöltek a közösségi pedagógiai gyakorlatukat önállóan végzik mentor/segítő útmutatásai alapján.<sup>2</sup> A jelen tanulmány címét jelző TKO1114 e fenti gyakorlat intézményi kódját jelöli.

### Kiindulási alapok

A közösségi pedagógiai gyakorlat az intézményi tanárképzés pedagógiai felkészítésének integráns részét képezi, mint tapasztalati tanulási forma jelenik meg, érzékenyítve tanárjelöltjeinket azokra a társadalmi, gazdasági változások következtében fellépő szociális, kulturális, az oktatás terén megnyilvánuló nehézségekre, melyek az észak-alföldi és észak-magyarországi régióban tapasztalhatók.

Közösségi pedagógiai gyakorlatunk elméleti alapjait a John Dewey által képviselt *pragmatista pedagógiai irányzat* tapasztalatokra, cselekvésekre épülő tanulásából (learning by doing) eredeztetjük, mely szerint a tapasztalat jó lehetőséget biztosít az elmélet gyakorlatban történő kipróbálására. A cselekvésbe ágyazott tanulást valóságos életproblémák stimulálják, egy-egy probléma megoldásának igénye, szükségessége (Márton 2012). A közösségi pedagógiai gyakorlat, mint tapasztalati tanulás terepen végzett

<sup>1</sup> 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet 2. sz. melléklet 2.2b pontja.

<sup>2</sup> Nyíregyházi Főiskola Közösségi pedagógiai gyakorlat tantárgyleírás 2013, Nyíregyházi Egyetem Közösségi pedagógiai gyakorlat tantárgyleírás 2018.

munka keretében valósul meg, az elvégzett feladatokat, folyamatokat reflexiók kísérik felkészítve ezáltal a tanárjelölteket a reflektív gondolkodásra, a reflektív résztvevő szerepre, a problémamegoldó és konstruktív együttműködésre, mely a tanárképzésnek, mint a tanárrá válás bevezető, alapozó szakaszának is kiemelt feladata.

A közösségi pedagógiai gyakorlatnak további kitüntetett szerepe van egyrészt az *én-hatékony*ság, másrészt az *attitűdformálás* területén (Czető–Mészáros 2015). Az *én-hatékony*ság az egyén saját kompetenciáiról alkotott nézetei és hite, mely előrevetíti az emberek motivációját és célkitűzéseit. Így ha a tanárjelölt számára biztosított, hogy a tapasztalati úton történő tanulással sikert érhet el, az megszilárdíthatja a saját tevékenységéről alkotott hitét és aktív részvételre motiválja, míg a kudarcélmények, a sikertelenségek elkerülő viselkedéshez vezetnek. Így a gyakorlat előkészítése, szervezése során körültekintően szükséges eljárni, szinte egyénre szabott helyszínek, feladatok kiválasztásában segíteni a tanárjelöltet, hogy minél inkább *én-hatékony*ságáról meggyőződve élje meg/át gyakorlatát. Az attitűdformálás elsősorban a tanári szerepről alkotott nézetek alakításában is meghatározó lehet. A közösségi pedagógiai gyakorlat megadja annak lehetőségét, hogy a tanárjelölt a valós, különböző terepeken (szervezetekben, intézményekben) olyan helyzetekkel találkozzon, melyek eltérnek az ő korábbi, hosszú évek alatt megélt iskolai élményeitől, és a tanulás társas, szociális jellege hangsúlyozódjék.

A közösségi pedagógiai gyakorlat nem utolsó sorban jól illeszkedik a *tanári kompetenciák*hoz, kiemelten a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése területen, hiszen a végzett tanárnak rendelkeznie kell alapvető tudással a társadalmi és csoportközi folyamatokról, az enkulturációról, a multikulturalizmusról, a csoportfejlődés és a közösségek különböző sajátosságairól. Képesnek kell lennie értelmezni és a tanulók érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a tanulók esélyeit, iskolai, illetve iskolán kívüli életét. Ennek érdekében elkötelezett az alapvető demokratikus értékek iránt, szociális érzékenység, segítőkészség jellemzi. Előítéletektől mentesen végzi munkáját, igyekszik az inklúzió szemléletét magáévá tenni. Az iskola világában tudatosan törekszik az értékek sokféleségének elfogadására, nyitott mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására, különös tekintettel az etnikumokra és nemzetiségekre. Törekszik a fiatalok világáról minél több ismeretet szerezni, tisztelti különbözőségeiket és jogaikat.

További kiindulási alapot jelentett a közösségi pedagógiai gyakorlat-hoz a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről<sup>3</sup>, mely elsőként írta elő a 2016 májusában érettségi vizsgát tett középiskolás tanulók számára az 50 órás *közösségi szolgálatot*. A köznevelési intézmények ezen közösségi szolgálatuk kialakításához megismerték a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium e téren végzett több évre visszatekintő gyakorlatát. A nyíregyházi felsőoktatási intézmény elsősorban Velkey Balázs igazgatóhelyettes *A középiskolai közösségi szolgálat tapasztalatai* című szakdolgozatát ismerte meg, mely a pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szak keretén belül készült a tanulmány szerzőjének témavezetésével.

### **Közösségi pedagógiai gyakorlat a Nyíregyházi Egyetemen**

A közösségi pedagógiai gyakorlat az egyetem *Bessenyei György Pedagógusképző Központja* (BGYPK) által *koordinált*, a tanári felkészítés *mintatantervébe* a 9. félévre *illesztett*, 2 kreditet jelentő tevékenység, melynek tantárgyfelelőse van. A gyakorlat rövid leírása, tartalmi elemei, időkerete, a befogadó nyilatkozat, az értékelések helyet kapnak a *gyakorlati képzési naplóban*<sup>4</sup>. A *tantárgyfelelős* és a *hallgatók javaslata* alapján együttműködési megállapodást köt a BGYPK különböző szervezetekkel, iskolákkal, intézményekkel – számuk jelenleg 31 –, ahol a gyakorlat teljesíthető. Ezen *gyakorlati helyszínek* listája a központ honlapján elérhető és az igényeknek megfelelően folyamatosan frissíthető, aktualizálható. A gyakorlati helyekkel kapcsolatban elvárás, hogy általános iskolás korosztállyal, lehetőség szerint 10–14 éves gyerekekkel legyen lehetősége a tanárjelöltnek foglalkoznia, legyen az intézményben, szervezetben a tanárjelölt hallgató tevékenységét támogató, segítő személy. Elsősorban iskolák, közművelődési intézmények, egyházi közösségek, sport-, civil és non-profit szervezetek, alapítványok alkotják partnereinket egyrészt Nyíregyházán, másrészt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, illetve azokban a megyékben, ahonnan a hallgatóink nagyobb létszámban érkeznek, így az észak-alföldi és észak-magyarországi régióból. A gyakorlat képzésben betöltött szerepe, helye, követelményei komoly elvárásoknak felelnek meg, melyek elfogadtatása az intézmény egésze felé kiemelt feladat is egyben. A gyakorlat *teljesítése* a 6. félév után javasolt intézményünkben egyrészt szünidőben, másrészt a tanulmányokat kísérően a szorgalmi időszakban. Időtartama szünidőben

<sup>3</sup> 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 6. § (4) bekezdés.

<sup>4</sup> Márton-Buhály (2017): *Az osztatlan tanárképzés gyakorlati képzési naplója*. Nyíregyháza, pp. 15-18.



egybefüggően egy teljes hét vagy 7x1 nap (napi hat óra), szorgalmi időszakban 42 óra, melybe nem számít bele a szemináriumokon való részvétel. Az időtartamot illetően a tájékoztató előadáson elhangzik, hogy a gyakorlatot minden jelölt a tapasztalati tanulás kiemelt lehetőségének tekintse, az elméleti ismeretek gyakorlatban történő megvalósításának, a pályaeépítés fontos állomásának és ne egy adminisztratív, időkorlátok közé szorított feladatnak. Így a szemináriumi beszámolókból, elemzésekből kiderül, hogy a jelöltek nagyobb része jelentős mértékben túllépi ezen időtartamokat, illetve az adott helyre visszatérő „gyakornokok”, akiket a szervezet, az intézmény vissza is vár. Ezekben az esetekben kap reális képet a jelölt személyes hatékonyságának a fejlődéséről. A tanárjelölt hallgatók túlnyomó többsége a szünidőt használja fel gyakorlata teljesítésére. A 6. félév végére a pedagógiai-pszichológiai felkészítés jelentős részben megtörténik. Csak abban az esetben kezdhető meg a gyakorlat, ha a tanárjelölt részt vett azon az *előadáson*, melyet a tantárgyfelelős tart tanévenként két alkalommal 2 órás időtartamban: december, illetve május elején, hiszen figyelemmel kell lennünk a tanulmányi elmaradással küzdő hallgatókra is. E két előadáson a gyakorlat céljáról, a képzésbe történő beágyazottságáról, követelményeiről, a helyszínekről, a feladatokról, az értékelésről kapnak tájékoztatást. A 9. félévben veszi fel a tanárjelölt hallgató a TKO1114 *Közösségi pedagógiai gyakorlat* elnevezésű tantárgyat, melyhez mintatanterv szerint hetente 2 órás *reflexiós szeminárium* kapcsolódik, melyek mini workshop jelleggel is bírnak, többnyire olyan *műhelyfoglalkozások*, ahol a gyakorlat során megtapasztalt élmények körüljárására mellett a csoportgondolkodásra, az együttműködésre, a hatékony konfliktuskezelésre helyeződik a hangsúly. *Célunk* a reflektív tanári szemlélet megerősítése, a tanárjelölt nézeteinek feltárása, a véleményalkotás kialakításának segítése, problémaérzékenység, a kritikai érzék és a döntési kompetenciák fejlesztése. Mivel a reflektív gondolkodás fejlesztése során a tanárjelöltek számára erősen feszültséggeneráló döntéseik, helyzetmegoldásaik górcső alá vétele, csoport előtti elemzése, elengedhetetlenül szükséges az egyes foglalkozások különböző szakaszaiba feszültségoldást szolgáló gyakorlatokat, önfeltárulkozást segítő és az érzelmi megterhelést csökkentő játékokat beépíteni. Ezekon túlmenően *közösségerősítő és -építő eljárások* is alkalmazásra kerülnek, hiszen a résztvevők között lehetnek olyanok, akik kiscsoportos formában először találkoznak egymással. A műhelymunka a tanárjelöltek számára az egymástól való tanulásnak is kitüntetett alkalmi, így a tanárjelölt hallgatók közötti diskurzusok építő jellegének biztosítása, az előítéletmentes véle-



ménynyilvánítás követelményének kialakítása és folyamatos fenntartása a moderátori szerepbe lépő szemináriumvezető feladata. A pedagógiai érzékenység fejlesztését és a toleráns tanári attitűd kialakítását szolgálják a különböző pedagógiai helyzetekről szóló beszámolók után rendezett megbeszélések. A mini workshopok jó példát mutatnak arra is, hogy a résztvevők megtapasztalják a különböző értékrenddel, meggyőződéssel, nézettel rendelkező csoport egy közös cél érdekében történő együttműködését. Mivel a gyakorlat tényleges teljesítése korábbi félévben is megtörténhet, így a már elkészített *reflektív naplók* és a gyakorlatról készített powerpoint-os *beszámolók* jó alapot adnak ezen műhelyfoglalkozási jelleg megtartásához. A reflektív naplóban olyan kulcskérdések szerepelnek, mint pl.

- Mi történt? Mit láttam/hallottam/tapasztaltam/tanultam?
- Hogy éreztem magam? Milyen hatással járt, amit tettem/nem tettem?
- Mi volt abban a jó és a rossz, ami történt?
- Mit miért tettem, vagy nem tettem?
- Mi miért történt úgy, ahogyan történt?
- Mi következik abból, amit leírtam és elemeztem?
- Mit tehetek másképp?
- Hogyan hatottam a csoportra/eseményre?

Ezen kérdések megválaszolásával a tanárjelölt hallgató a reflexió mindhárom szintjére figyel, vagyis leír pedagógiai helyzeteket, érvel a döntései mellett, a tanulói közösségekre gyakorolt tanári tevékenységét is elemzésnek veti alá. Ezen túlmenően a napló tartalmaz fotókat, saját készítésű terveket, feladatötleteket és -kivitelezéseket, melyekkel a tanárjelölt attraktív formában tárja tevékenységét társai és az értékelők elé. A *szemináriumokon alkalmazott módszerek* (pl. kooperatív tanulás, szerepcsere, forró szék, metamorfózis) nem csupán a szemináriumvezetőtől igényelnek alapos módszertani felkészültséget, fejlett pedagógiai kultúrát és elmélyült empátiát, hanem a hallgatóktól is aktív érzelmi és szellemi készenléteket, bevonódást, teljes odafigyelést követelnek. Csak így válhat a szeminárium a reflektív gondolkodás elmélyítésének valódi műhelyévé, ha a tanárjelöltek is felelősséget éreznek az egyes szemináriumi foglalkozások sikeréért, eredményességéért. Az együttműködést és hallgatói aktivitást előtérbe helyező módszerek szemináriumokon történő alkalmazása azért is szükséges, mivel általános iskolai tanárképzést folytató intézményünkben a tanárjelöltek a 9. félévben már az összefüggő egyéni iskolai tanítási gyakorlatukat is végzik, így ezen szeminárium szervezése a késő délutáni, esti órákban történik. A közösségi pedagógiai gyakorlat írásban történő *értékelését* a ta-

nárjelölt munkáját a terepen segítő személy (mentor) végzi a gyakorlati naplóban, másrészt ugyanitt a szemináriumvezető gyakorlati jeggyel értékeli. Ez utóbbi középpontjában nem csupán a gyakorlat dokumentálása áll, hanem kiemelt jelentőségű a tudatos reflexió megjelenése a tanárjelölt tanulási folyamatában, annak a fejlődési folyamatnak a bizonyítása, melyen a tanárjelölt végighaladt a gyakorlat teljesítése alatt.

*Kísérleti programként* 2018. december 5-én az önkéntesek világnapján kormányzati kezdeményezésre az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Klebelsberg Központ, valamint a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája közreműködésével életre hívta a *Tanítsunk Magyarorszáért Mozgalmat*, melynek célja a lemorzsolódás csökkentése, a továbbtanulási hajlandóság növelése, hogy a későbbiekben minél több hátrányos helyzetű fiatal kapcsolódhasson be sikerrel a munka világába. A program Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben indul, várhatóan a 2019/2020. tanévben. Alappillére, hogy egyetemisták mentorálnak 7. osztályos tanulókat heti rendszerességgel. A minisztérium felkérésére egyetemünk is részese e programnak, 2019 februárjában indul a hallgatók felkészítése e mentorprogramra. Az egyetem vezetésével, a BGYPK főigazgatójával történő egyeztetést követően az e programban részt vevő tanárjelölt hallgatók esetében közösségi pedagógiai gyakorlatként is elfogadható e tevékenységük. Egy-két esztendő elteltével remélhetőleg lehetőség nyílik arra, hogy e program eredményeiről, a végzett tevékenységről hasonló keretek között beszámoló születhessen.

### Összegzés

A közösségi pedagógiai gyakorlat az osztatlan tanárképzés rendszerében meghatározó jelentőséggel bíró, releváns tevékenység. Elősegíti a jelöltek tanári kompetenciáinak fejlődését, kiemelten a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése területen, hozzájárul továbbá az én-hatékonyság növeléséhez, az attitűdformáláshoz. A gyakorlat teljesítése során a jelöltek megtapasztalják az autonóm cselekvésért érzett felelősségvállalást. Jó lehetőséget biztosít a kapcsolódó szeminárium keretén belül is a reflektív gondolkodásra, a saját tevékenység elemzésére, e tevékenységek elsősorban pedagógiai szempontokat szem előtt tartó reflektív naplóban történő bemutatására. Az osztatlan tanárképzés jövőjét alakító grémiumok felé javaslatként fogalmazódik meg a közösségi pedagógiai gyakorlat megőrzése, továbbgondolása az új struktúrában is.

### Hivatkozott irodalom

- Czető K.–Mészáros Gy. (2014): *Közösségi gyakorlat folyó gyakorlat eredményeinek összegző feltárása*. ELTE, Budapest.
- Márton S. (2012): *Együttműködésen alapuló aktív tanulási formák*. E-tananyag: repetha.nyf.hu
- Márton S.–Buhály A. (2017): *Az osztatlan tanárképzés gyakorlati képzési naplója*. Besenyei György Tanárképző Központ, Nyíregyháza.
- Velkey B. (2015): *A középiskolai közösségi szolgálat tapasztalatai*. Szakdolgozat. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Pedagógia Tanszék, Budapest.
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 8/2013. (I.30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről.

**Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти.** Збірник наукових робіт Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», Берегове, 28–29 березня 2019 року / Редактори: Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк, Єва Гуттерер та Каталін Поллої – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2019. – 540 с.

**ISBN 978-617-7692-33-0**

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти Східної та Центральної Європи в процесі реформування освіти», яка відбулася 28–29 березня 2019 року в м. Берегове. Організатор конференції – кафедра педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ.

**УДК: 061.3(477.87)**

**К– 93**

*Наукове видання*

ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ  
ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ  
ЄВРОПИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Міжнародна науково-практична конференція  
Берегове, 28–29 березня 2019 року

Збірник наукових робіт

2019 р.

Редактори:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Ілона Гаврилюк,  
Сва Гуттерер та Каталін Поллої*

Коректура:

*Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінци, Олександр Кордонець*

Верстка:

*Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка:

*Олександр Добош*

На обкладинці: студенти спеціальностей «початкова освіта» та «дошкільне виховання» кафедри педагогії та психології. Фото зроблені Євою Чопак та Маргаритою Ешпан на кафедральних заходах.

Відповідальні за випуск:

*Ільдико Орос, Олександр Добош*

**Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»**

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції  
Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 11.03.2019

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 43,5. Формат 70x100/16.

Замовл. №637. Тираж 300.